

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021 (HE 146/2020 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 13.11.2020.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- budjettineuvos Taina Eckstein, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Allan Seuri, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Ville Heinonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Anu Jänkälä, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Johanna Hautakorpi, oikeusministeriö
- opetusneuvos Tiina Polo, opetus- ja kulttuuriministeriö
- neuvotteleva virkamies Pirjo Lillsunde, sosiaali- ja terveysministeriö
- finanssineuvos Minna Liuttu, sosiaali- ja terveysministeriö
- valvontajohtaja Arto Teronen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Ville Hänninen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Annamari Asikainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Eerik Tarnaala, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue
- tasa-arvovaltuutettu Jukka Maarianvaara, Tasa-arvovaltuutetun toimisto
- yhdenvertaisuusvaltuutettu Kristina Stenman, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- johtaja Marja Perälä, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- palvelujohtaja Tero Hyttinen, Lapin TE-toimisto
- vastaava asiantuntija Pasi Ristilä, Varsinais-Suomen TE-toimisto
- pääjohtaja Antti Koivula, Työterveyslaitos
- työllisyyspalveluiden esimies Minna Virta, Salon kaupunki edustaen myös Marttilan kuntaa
- kehittämispäällikkö Erja Lindberg, Suomen Kuntaliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- STTK ry

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2020 vp

- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Yrittäjät ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Koronaviruspandemian vuoksi Suomen ja koko maailman talous on kuluvana vuonna 2020 ajautunut syvään taantumaa ja kotimainen kysyntä on vähentynyt voimakkaasti. Tämän seurauksena Suomen bruttokansantuotteen ennakoidaan supistuvan, työllisyyden heikkenevän ja työttömyysasteen kääntyvän nousuun. Työllisyysasteen arvioidaan laskevan 71 prosenttiin vuonna 2020 ja työttömyysasteen nousevan 8,0 prosenttiin.

Pääministeri Marinin hallituksen yksi keskeisistä tavoitteista on nostaa työllisyysaste 75 prosenttiin. Koronaviruksen aiheuttamasta talouden taantumasta johtuneen työttömyysasteen nousun vuoksi hallitus on täsmentänyt työllisyyden lisäämistä koskevia tavoitteitaan. Taloutta vahvistavien työllisyystoimien avulla tavoitteena on saavuttaa 80 000 lisätyöllisen työllisyysvaikutukset. Syksyn 2020 budjettiriihessä päätetyillä toimenpiteillä tavoitellaan 31 000—36 000 lisätyöllistä, yhteenlaskettuna hallituksen jo aikaisemmin tekemien työllisyyttä kasvattavien toimien ja työmarkkinajärjestöille annetun neuvottelutoimeksiannon kanssa.

Hallitus pyrkii työllisyyden lisäämiseen ja työttömyyden vähentämiseen useilla eri toimenpiteillä. Vuoden 2020 alussa nostettiin työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden alaikäraja, lisäksi uudistetaan palkkatukisäännöksiä, laajennetaan oppivelvollisuutta, alennetaan varhaiskasvatusmaksuja sekä siirrytään kohti pohjoismaista työvoimapalvelujen mallia. Yli 55-vuotiaiden työllistymistä edistetään sekä parannetaan heidän työmarkkina-asemaansa ja työssä jaksamista. Valiokunta kannattaa hallituksen työllisyyttä vahvistavia toimenpiteitä ja toimia koronakriisin aiheuttaman taloudellisen taantumaa vakauttamiseksi.

Hallitus tukee koronakriisissä myös kuntia kahdella suoralla koronatukipaketilla sekä monilla tukitoimilla. Valiokunta kannattaa kuntien tukemista ja katsoo, että tukitoimilla on merkittävä vaikutus kuntien talouteen ja alueellisen työvoiman ja elinkeinoelämän elinvoimaan.

Työllisyyden hoidon määrärahat

Talousarviossa ehdotetaan julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahaksi noin 297 milj. euroa, joka on 24 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa. Vuoden 2020 talousarvioon verrattuna lisäyksenä määrärahassa kohdennetaan 2 milj. euroa pitkään perhevapailta olevien työllistymisen kokonaisuuden toteuttamiseen, työvoimakoulutukseen 1 milj. euroa, palkkatukeen 3 milj. euroa, osatyökykyisten työkykyohjelman toimeenpanoon 0,8 milj. euroa ja pk-yritysten rekrytointitukikokeiluun 7,65 milj. euroa.

Talousarvioesityksessä ehdotetaan lisää määrärahaa myös ELY-keskusten ja TE-toimistojen toimintamenoihin. ELY-keskusten toimintamenoihin ehdotetaan lisättäväksi 3,4 milj. euroa. Lisäys

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2020 vp

johtuu mm. maahanmuuton edistämiseen liittyvistä tehtävistä, pitkään perhevapailla olevien työllistymisen kokonaisuudesta ja pk-yritysten rekrytointituen maksatuksista. TE-toimistojen toimintamenoihin ehdotetaan 3,11 miljoonan euron lisäystä, jossa vuoden 2020 talousarvioon verrattuna lisäystä on mm. Ohjaamoiden vahvistamiseen 2,5 milj. euroa ja Kohti oppisopimusta -mallin toimeenpanoon 0,2 milj. euroa. Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyvät 1.1.2021, ja niihin on kohdennettu 1,1 milj. euroa.

Valiokunta kannattaa talousarvion lisäyksiä ja kohdennuksia työllisyyden hoitoon. Valiokunta toteaa, että koronapandemian vuoksi määrärahojen riittävyttä ja kohdentamista on tavanomaisesti vaikeampaa arvioida, ja tähdentää, että työllisyyden hoidon määrärahojen vaikuttavuutta ja riittävyttä tulee seurata.

Työvoimapalveluiden uudistaminen

Vuonna 2021 käynnistetään työllisyyden kuntakokeilu, jossa kunnan on tarkoitus vastata työnhakijoiden palveluprosessista ja työllisyyttä edistävien palvelujen tarjoamisesta. Kokeilussa on kysymys työllisyyspalveluiden uudelleen organisoinnista ja niiden koordinoinnista, eikä sillä ole suoria vaikutuksia valtion budjettiin. Talousarviossa kokeiluun osoitetaan TE-toimistoille 1,1 milj. euron lisämääräraha. Kuntakokeilusta saatavia kokemuksia on tarkoitus hyödyntää myöhemmin toteutettavassa työvoimapalveluiden rakenteellisessa uudistuksessa.

Kuntakokeilujen rinnalla työvoimapalveluja kehitetään kohti pohjoismaista työvoimapalvelujen mallia. Jatkossa työnhakijan henkilökohtaista kohtaamista lisätään työttömyyden alussa siten, että kohtaamisia on kahden viikon välein. Aina kuuden kuukauden työnhaun jälkeen järjestetään kuukauden tiivis palvelujakso. Jokaiselle työttömälle työnhakijalle laaditaan yksilöllinen työllistymissuunnitelma, jossa sovitaan mm. palveluista ja määrällisestä työnhakuvelvoitteesta. Työttömyysturvaseuraamuksia porrastetaan ja kohtuullistetaan tarkoituksena siirtyä seuraamuksen rangaistusluonteisuudesta ohjaavaan reagointiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on useissa aiemmissa, eri asioiden yhteyksissä antamissaan mietinnöissä ja lausunnoissa tähdentänyt tarvetta tehostaa työttömien työnhakijoiden palvelua lisäämällä henkilökohtaista ja kasvokkaista palvelua heti työttömyyden alettua. Valiokunta pitää kuntakokeilua ja työvoimapalvelujen uudistamista kohti nykyistä aktiivisempaa työvoimapolitiikkaa muiden Pohjoismaiden tapaan hyvänä ja tarpeellisena uudistuksena. Valiokunta katsoo, että uudistamisen merkitys korostuu koronapandemian aiheuttamassa työllisyystilanteessa, jossa työttömyyden pitkittymisen estämiseksi tehokas henkilökohtainen ohjaaminen on entistäkin tärkeämpää. Edellä mainituista syistä valiokunta kiirehtii pohjoismaiseen malliin siirtymistä ja pitää tärkeänä, että uudistukseen varataan riittävät määrärahat työttömien henkilökohtaisen palvelun toteutumiseksi.

Pohjoismaiseen malliin siirtymisen lisäksi hallitus yksinkertaistaa ja joustavoittaa palkkatuen käyttöä. Hallituksen tavoitteena on lisätä merkittävästi palkkatuen käyttöä yrityksissä. Lisäksi osatyökykyisten palkkatukitaso nostetaan 70 prosenttiin ja kolmannen sektorin nykyiset työllistämisehdot turvataan. Lisäksi budjettiriihessä päätettiin selvittää toimia nuorten työllistämiskynnystä alentavista taloudellisista kannustimista.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2020 vp

Valiokunta pitää hallituksen työllisyystoimenpiteitä myönteisinä ja tarpeellisina työllisyyttä lisäävinä ja toisaalta työnhakijan yksilöllistä tilannetta parantavina toimina ja kannattaa niiden hyväksymistä. Valiokunta toteaa, että nyt suunniteltujen uudistusten lisäksi tulevien talouskriisien varalle tulee kehittää myös muita sopeutumismekanismeja. Valiokunta ehdottaa, että irtisanomisten ja lomautusten estämiseksi kehitetään esimerkiksi lyhennetyn työajan malleja. Työajan lyhentäminen irtisanomisen tai lomautuksen sijasta ylläpitäisi osaamista ja työkykyä sekä turvaisi toimeentuloa. Samalla se ehkäisisi rakenteellisen työttömyyden syntymistä.

Istanbulin sopimus

Hallitusohjelman mukaan Istanbulin sopimus eli Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi toimeenpannaan täysimääräisesti. Sopimuksen toimeenpanon edellyttämien toimenpiteiden yhteensovittamisesta, seurannasta ja vaikutusten arvioinnista vastaa naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta NAPE. NAPERin toiminnan edellyttämät määrärahat on huomioitu THL:n toimintamenoissa.

Keskeisimmiksi toimenpiteiksi hallituskaudella NAPE on nostanut turvakotien rahoituksen kasvun jatkumisen, seksuaalirikosten uhrien tukikeskusten eli ns. SERI-tukikeskusten saamisen kaikkiin yliopistollisiin keskussairaaloihin, lapsiystävällisten Lastenasiaintalojen (pohjoismaainen Barnahusmalli) perustamisen SERI-tukikeskusten tapaan lapsille ja nuorille sekä moniammatillisen riskinarviointimallin (MARAK) levittämisen. Valiokunta pitää tärkeänä, että toimintaan varataan riittävät määrärahat.

Istanbulin sopimus edellyttää perustettavaksi ”riittävässä määrin” helposti saavutettavia turvakoteja, jotta uhreille voidaan tarjota turvallinen majoitus ja heitä voidaan auttaa ennakoivasti. Talousarvioesitys sisältää kahden miljoonan euron tasokorotuksen turvakotien määrän lisäämiseen ja toiminnan kehittämiseen. Lisäksi turvakotien rahoitukseen on tarkoitus tehdä miljoonan euron tasokorotus v. 2022.

Valiokunta pitää turvakotitoimintaan kohdistettavia lisäpanostuksia myönteisinä ja kannattaa niiden hyväksymistä. Valiokunta toteaa kuitenkin, että paikkojen lisäämisestä huolimatta turvakotipaikkoja ei ole riittävästi niin, että jokainen tarvitseva saisi niistä akuutissa tilanteessaan turvaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että paikkojen riittävyyden lisäksi huomiota kiinnitetään myös niiden saavutettavuuteen eri väestöryhmille ja alueellisesti.

Päihkeitä käyttävät äidit

Talousarvioesityksessä on esitetty 6 milj. euroa vuosille 2021—2022 turvaamaan päihkeitä käyttävien äitien hoito ja kuntoutus siirtymäkauden ajaksi ennen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen voimaantuloa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että päihkeitä käyttävien äitien palvelut vakiintuvat osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää ja että palvelujen rahoitus järjestetään pysyvällä tavalla.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2020 vp

Työsuojelu ja työhyvinvointi

Työsuojeluvalvonnan tavoitteena on vahvistaa turvallista, terveellistä ja reilua työtä monipuolisilla keinoilla toimintaympäristön muutoksiin reagoiden ja toimintaa kehittäen. Valiokunta pitää myönteisenä, että työsuojeluvalvonnan resursseja on lisätty vuositasolla noin 1,5 milj. euroa työturvallisuuden, harmaan talouden torjunnan, palvelussuhteen ehtojen valvonnan sekä ulkomaisen työvoiman valvonnan tehostamiseksi.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että työsuojeluhallinnon valvontaresurssien riittävyys ja valvonnan keinovalikoima ovat olleet puutteelliset erityisesti liittyen ulkomaalaisten työntekijöiden palkkauksen ja työolosuhteiden valvontaan. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että työsuojelun resurssien riittävyyttä seurataan ja arvioidaan sekä harkitaan valvonnan keinovalikoiman kehittämistä, kuten esimerkiksi alipalkkauksen sanktiointia, jotta ulkomaalaisen työvoiman väärinkäytösten valvontaa voidaan tehostaa. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että koronapandemian myötä tapahtuneiden työskentelytapojen muutosten vaikutuksia — eritoten etätyön lisääntymisen — työturvallisuuteen ja työhyvinvointiin arvioidaan.

Sukupuolivaikutusten arviointi

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että sukupuolitietoista budjetointia edistetään muun muassa osana valtiovarainministeriön kestävästä kehityksen budjetoinnin kehittämistyötä. Tällä hetkellä voimassa olevan käytännön mukaan ministeriöt nostavat pääluokkaperusteluissa esiin sukupuolivaikutuksiltaan merkittävät talousarvioesitykseen liittyvät tavoitteet, toimet ja määrärahat. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että käytäntö ei takaa sukupuolivaikutusten arviointia koko budjetissa. Parhaiten havaitaan tasa-arvon edistämiseen erityisesti kohdennetut toimet, määrärahat ja tavoitteet. Epäsuorasti tai tahattomasti eri sukupuoliin kohdistuvat vaikutukset jäävät kuitenkin helposti piiloon, vaikka toimet olisivat yhteiskunnallisesti merkittäviä.

Valiokunta pitää myönteisenä, että sukupuolitietoista budjetointia on valtiovarainministeriön johdolla pyritty kehittämään ja saadun selvityksen mukaan vuoden 2021 talousarvioesityksestä tehdyn seurannan mukaan ministeriöiden yhteenvetotarkastelut olisivatkin kehittyneet lähes kaikilla ministeriöillä. Muun muassa hallinnonalakohtaisten sukupuolivaikutusten arviointien yhteismitallisuus, konkreettisuus ja mahdollisten tavoitteiden yhteys määrärahoihin vaativat kuitenkin edelleen kehittämistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että sukupuolivaikutusten arviointi ei ole pelkkä muodollisuus, vaan sillä pitää olla tavoitteena tasa-arvon toteutuminen käytännössä. Tämä on tärkeää ottaa huomioon valtion talousarvioesitystä tehtäessä ja lainsäädäntöhankkeiden valmistelussa. Valiokunta pitää tärkeänä, että kehittämistyötä jatketaan ja että arviointiin tuodaan mukaan myös muut sukupuolen ohella vaikuttavat yhteiskunnalliset jaot.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että koronapandemia on nostanut yhteiskunnan sukupuolittuneisuuden esiin konkreettisella tavalla. Koronan leviämisen hillintä ja elvytystoimet kohdentuvat sukupuoliin eri tavoin, johtuen muun muassa työelämän sukupuolenmukaisesta segregatiosta. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että myös koronapandemian sukupuolivaikutukset arvioidaan ja otetaan huomioon koronatilanteen aiheuttamia elvytys- ja muita toimenpiteitä suunniteltaessa ja rahoitettaessa.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2020 vp

Lopuksi

Valiokunta tähdentää, että koronasta aiheutuvien poikkeusolojen vuoksi vuoden 2021 talousarviossa on varauduttava tavallista suurempaan joustavuuteen myös budjettivuoden aikana. Reagointiin on kyettävä nopeasti ja myös aluekohtaisesti, sillä korona ja siihen liittyvät rajoitustoimet kohtelevat alueita eri tavoin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22.10.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anna Kontula vas
varapuheenjohtaja Katja Taimela sd
jäsen Kim Berg sd
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Anders Norrback r
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Ruut Sjöblom kok
jäsen Riikka Slunga-Poutsalo ps
varajäsen Mikko Lundén ps
varajäsen Veikko Vallin ps

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen
istuntoasiainneuvos Miika Suves

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2020 vp
Eriävä mielipide

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Perussuomalaisten ryhmä haluaa panostaa Suomeen ja suomalaisiin tarjoamalla maallemme uuden, paremman sekä oikeudenmukaisemman suunnan, ei ainoastaan ensi vuodelle tai tälle vaalikaudelle, vaan myös yli vaalikausien ulottuvalle ajalle. Tämä edellyttää rakenteellista uudistusta ja uudenlaista ajattelua, jotta nykyiset epäkohdat yhteiskunnassamme voidaan korjata ja kansalaisia jakava eriarvoistumiskehitys pysäyttää.

Suomalaisten kansallinen etu on aina perussuomalaisen ryhmän politiikan ytimessä ja sen lähtökohtana. Tarjoamme työtä, turvaa ja oikeudenmukaisuutta suomalaisille. Ketään ei jätetä yksin. Kaikille suomalaisille taataan hyvät edellytykset menestymiseen työn ja yrittämisen kautta.

Koronapandemia sekä siitä aiheutunut heikentynyt taloustilanne muodostaa vakavan uhkan hyvinvointivaltion tulevaisuudelle ja taloudelliselle pohjalle. Pääministeri Marinin hallitusohjelma rakentui sen varaan, että työllisyysaste saadaan nostettua 75 %:n tasolle ja menonlisäykset rahoitettua kasvaneilla verotuloilla. Koronapandemian seurauksena kuitenkin näiden menolisäysten rahoituspohja on kadonnut: työttömien määrä kasvoi syyskuussa 2020 vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna 47 000 henkilöllä. Lomautusten ja irtisanomisten määrän lisäksi on huomioitava, että kokonaisten tehtaiden lakkautukset ovat ajamassa useilla paikkakunnilla koko kunnan talouden syvään kriisiin ja vaarantavat kyseisten kuntien elinvoimaisuuden.

Verotulojen määrän laskiessa hallituksen tulisi arvioida kriittisesti kaikkia suunnittelemaansa menonlisäyksiä erityisesti työllisyysvaikutusten näkökulmasta. Esimerkkinä tällaisesta menonlisäyksestä on oppivelvollisuuden pidentäminen, jossa sen sijaan, että puututtaisiin koulupudokkuuden syihin täsmätoimin yksilön tasolla, kaadetaan valtava määrä veronmaksajien rahaa hyväntuloisten perheiden maksuttomiin koulukirjoihin. Tämä esimerkki menonlisäysten epäonnistuneesta kohdentumisesta ei ole ainutlaatuinen pääministeri Marinin hallituksen viimeaikaisissa toimissa, vaan epätarkka kohdentuminen yhdistettynä puutteellisiin vaikutusarviointeihin sekä välinpitämättömyyteen lausuntopalautteesta aiheutti hiljattain muun muassa sen, että lapsiperheiden auttamiseksi perustellusta toimeentulotuen koronalisästä vain alle puolet päätyi lapsiperheille. Vastaavalla tavalla yrityksille kohdennetuista koronatuista suuri osa päätyi erilaisille konsulttitoimistoille sen sijaan, että tukia olisi kohdennettu esimerkiksi ravintola-alalle, joka kärsi suhteettomasti hallituksen kaavamaisista ja tarkemmin kohdentamattomista sulkutoimenpiteistä, joilla rajoitettiin kaikkien ravintoloiden toimintaa, vaikka koronartuntojen ehkäisemisen kannalta keskeistä olisi ollut sulkea ainoastaan yökerhot.

Epäonnistuneiden koronatoimien kohdentamisen seurauksena koronartuntojen leviämisen torjunta on kärsinyt, kun ylimitoitettujen, kaikkiin ravintoloihin yhtäläisesti kohdistuneiden sulkutoimien seurauksena paine avata ruokaravintolat johti käytännössä myös yökerhojen avaamiseen ennen aikaisesti. Rajoitustoimien vaikutusta muun yhteiskunnan toimintaan ei myöskään asianmukaisesti harkittu, vaan esimerkiksi kuljetusalan toimintaedellytyksiä haitattiin, kun myös ammattikuljettajien lakisääteisten taukojen kannalta välttämättömät liikenneasemat suljettiin ja samalla estettiin yötyötä tekevien kuljettajien pääsy taukotiloihin.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2020 vp Eriävä mielipide

Työllisyysasteen nostamisen kannalta keskeisessä asemassa on se, millaiset toimintaedellytykset hallitus omilla toimillaan luo Suomessa toimiville yrityksille. Hallituksen tulisi muistaa, että Suomi ei ole kupla, vaan tehdyillä toimenpiteillä on vaikutusta Suomessa toimivien yritysten kustannusrakenteeseen ja investointien kannattavuuteen nimenomaan suhteessa muihin EU-maihin. Yrityksiä kiinnostaa erityisesti vakaa toimintaympäristö, koska investoinnit tehdään vuosiksi tai kymmeniksi vuosiksi eteenpäin. Kiilusilmäinen ilmastopolitiikka, jolla pyritään haittaamaan Suomessa toimivan teollisuuden toimintaa, ei edistä Suomen kilpailukykyä tai edes ilmastotavoitteiden toteutumista laajemmassa mittakaavassa, vaan ainoastaan siirtää tuotannon ja teollisuuden työpaikat Suomesta sellaisiin maihin, joissa ympäristöasioista välitetään merkittävästi Suomea vähemmän, ja nostaa samalla Suomessa käytettävien tuotteiden kuljetuskustannuksia.

Erityisen epäonnistunut toimenpide on hallituksen tekemä polttoaineverojen korotus, joka nostaa asumisen ja liikkumisen hintaa Suomessa ja heikentää suomalaisyritysten kilpailukykyä ja työntekijöiden mahdollisuuksia vastaanottaa töitä kauempaa kotoa. Harvaan asutussa ja pitkien välimatkojen maassa kuljetuskustannusten merkitys yritysten kilpailukyvyllä verrattuna keskeisiin kilpailijamaihin on merkittävä. Vastaavasti kotimaiseen käyttöön tulevien tuotteiden hinta nousee kuljetuskustannusten kasvaessa, mikä heikentää kotitalouksiemme ostovoimaa entisestään. Hallitus ei ole asianmukaisesti arvioinut ilmastopolitiikkansa työllisyysvaikutuksia. Perussuomalaisten ryhmä katsoo, että kaikista sellaisista toimenpiteistä, jotka nostavat yritysten tai työntekijöiden kustannuksia, pitäisi laatia asianmukainen työllisyysvaikutusten arviointi ja pidättäytyä kilpailukykyä heikentävistä toimenpiteistä.

Työllisyyden hoidossa hallitus jatkaa edelleen työllisyyden kuntakokeilua, vaikka kokeilun toteutus on sellainen, että tulosten vertailu on hankalaa. Kokeiluihin kuluu merkittävästi yhteiskunnan rahaa, kun kunnallisia organisaatioita ajetaan ensin ylös ja sitten alas, mutta riittäviä vaikutusarvioita ei tehdä. Erilaisten pitkäaikaisten kokeilujen sijasta olisi tärkeää tehdä sellaisia kokeiluita, joiden tulokset olisivat selkeästi arvioitavissa, ja sen jälkeen tehdä pysyvä ratkaisu. Erityisen tärkeää olisi pyrkiä purkamaan byrokratiaa työvoimapalveluiden asiakkaan näkökulmasta. Kuntakokeilussa kuitenkin byrokratian määrä asiakkaan näkökulmasta voi käytännössä kasvaa ja sen sijaan, että hänelle tarjottaisiin yhden luokun malli nykyisen kahden sijasta, työnhakija voi joutua asioimaan kolmen eri viranomaisen kanssa.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan torjuminen on yhteiskunnallisesti tärkeä tavoite. Kannamme huolta erityisesti kunniaväkivallan noususta ja pidämme tärkeänä nollatoleranssin asettamista kunniaväkivallalle. Erityisesti maahanmuuttajaryhmien keskuudessa naisten ja tyttöjen epätasa-arvoisesta asemasta sekä naisiin ja tyttöihin kohdistuvasta väkivallasta on voitava puhua yhteiskunnallisessa keskustelussa jo siksi, että naisten tasa-arvoinen asema on tärkeää maahanmuuttajanaisten työllistymisen kannalta. Hallitusohjelman mukaan Istanbulin sopimus eli Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta toimeenpannaan täysimääräisesti. Huomautamme, että merkittävänä ongelmana, johon hallitus ei ole puuttunut tehokkaasti, on noussut esiin ns. kunniaväkivallan kasvu. Suomessa on viime aikoina noussut uutisotsikoihin asti useita tapauksia, joissa ulkomaalaistaustainen mies on joko tappanut tai yrittänyt tappaa entisen puolisonsa tai tehnyt tälle muuta raakaa väkivaltaa. On selvää, ettei esimerkiksi lähestymiskielto estä tällaisia väkivallantekoja, eikä myöskään ole kohtuullista edellyttää, että lähisuhdeväkivallan uhri joutuu piileskelemään esimerkiksi turvakodeissa vuosikautia. Yhteiskunnan käytettävissä

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2020 vp Eriävä mielipide

sä olevaa keinovalikoimaa väkivallantekojen estämiseksi ennalta pitäisi laajentaa ja esimerkiksi kunniaväkivallalla uhkailevan tai väkivallantekoon syyllistyneen henkilön, joka ei ole Suomen kansalainen, oleskelulupa tulisi voida perua ja henkilö karkottaa maasta väkivallantekojen estämiseksi.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kannattaa tarveharkinnan säilyttämistä EU:n ja ETA-alueen ulkopuolelta tulevalle työvoimalle. Tarveharkinnan poisto merkitsisi vain ja ainoastaan kouluttamattomien henkilöiden maahantulon lisääntymistä maahamme sekä työvoiman hyväksikäyttöpausten lisääntymistä. Emme myöskään halua luoda maahamme tätä kautta erillistä ulkomaisen kouluttamattoman työvoiman halpatyömarkkinaa, mitä tarveharkinnan poisto vääjäämättä myös merkitsisi. Sen sijaan hallituksen tulee ryhtyä konkreettisiin toimenpiteisiin työehtojen polkemisen, harmaan talouden sekä työperäisen ihmiskaupan torjumiseksi.

Maahanmuuttajien kotoutumiseen ja työllistymiseen on upotettu erittäin suuria summia yhteiskunnan varoja, mutta tästä huolimatta monien maahanmuuttajaryhmien työllisyysaste on pysynyt muuta väestöä matalammalla tasolla vuodesta toiseen. Hallituksen tulisi selvittää käytössä olevien maahanmuuttajien kotoutumis- ja työllistämistoimenpiteiden tehokkuus ja tuloksellisuus sekä ryhtyä konkreettisiin toimenpiteisiin, jotta maassa jo olevat maahanmuuttajat saataisiin töihin. Toimenpiteinä ei tule käyttää positiivista diskriminaatiota, vaan maahanmuuttajien osaamisen ja kielitaidon nostamista. Erityisesti kielikoulutus vaatii kehittämistä, ja maahanmuuttajien omaa vastuuta kielitaitonsa kehittämisestä tulee korostaa. Kielikoulutus on epäonnistunut, jos maahanmuuttaja tarvitsee vuosien maassaolon jälkeen edelleen tulkkipalveluita.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että sukupuolivaikutusten arviointi ei ole budjetoinnin kannalta keskeinen seikka, johon tulisi kiinnittää erityistä huomiota, vaan keskeistä on arvioida suunniteltujen toimenpiteiden talous- ja työllisyysvaikutukset. Intersektionaalisuutta ei tule ottaa osaksi budjetointia, koska kyseessä on pseudotiede, jossa yksilön oma vastuu itsestään pyritään häivyttämään ja kaikkea kuviteltavissa olevaa pyritään selittämään keksimällä syrjintää paikkoihin, joissa syrjintää ei todellisuudessa ole.

Erityistä huolta kannamme pääministeri Marinin hallituksen EU-politiikasta. Hallituksen vastuuton sitoutuminen EU:n elpymispakettiin heikentää Suomen oman talouden pelastamiseen käytettävissä olevia varoja ja keinovalikoimaa, heikentää maamme taloudellista asemaa, sitoo jälkipolvet vuosikymmeniksi maksamaan sekä takaamaan muiden maiden hyväksi otettuja velkoja ilman minkäänlaisia faktapohjaisia vaikutusarviointeja siitä, miten paketti edistäisi Suomen asemaa mitenkään. On perusteetonta olettaa, että koronapandemia olisi ainoa maattamme tai EU-aluetta kohtaava kriisi lähivuosikymmeninä, mutta silti hallitus on sitomassa maamme järjestykseen, jonka kustannuksia suomalaiset veronmaksajat maksavat seuraavan 38 vuoden ajan.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

**Valiokunnan lausunto TyVL 8/2020 vp
Eriävä mielipide**

Helsingissä 22.10.2020

Riikka Slunga-Poutsalo ps
Mikko Lundén ps
Veikko Vallin ps